

Kulturhistorisk rapport

Valsgård Vest

Boplads fra bronze-/jernalder og
aktivitetsområde fra yngre bronzealder og
ældre jernalder.

J.nr. ÅHM 6642

Udgravning forår 2016

Kulturhistorisk rapport udfærdiget af arkæolog Karen Povlsen

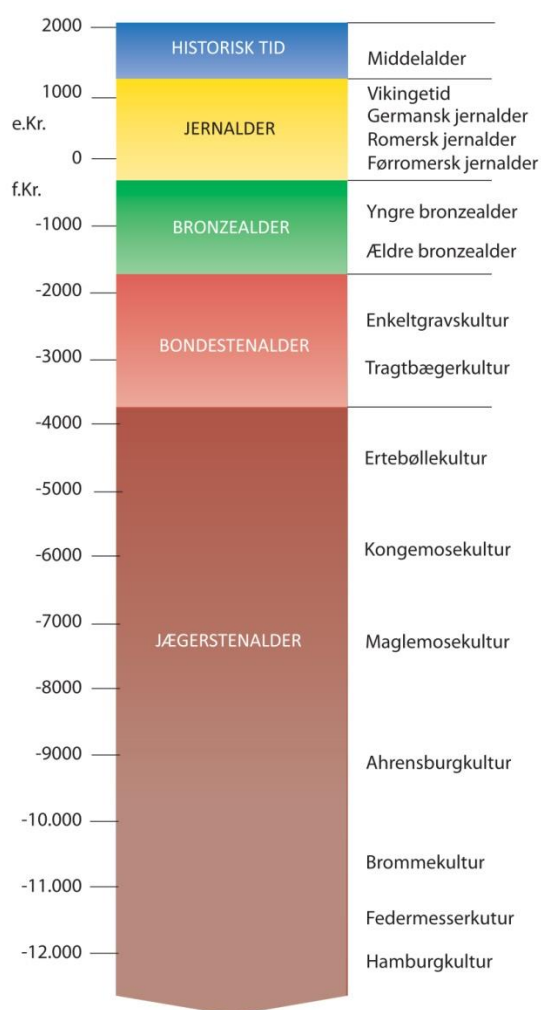
Telefon: 99 31 74 00

E-mail:

historiskmuseum@aalborg.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Lokalområdet i oldtiden	2
Undersøgelsens resultater	2
Udgravningsdata.....	4

Indledning

Med baggrund i en arkæologisk forundersøgelse blev en bosættelse fra bronze- eller jernalder og et aktivitetsområde med gruber fra yngre bronzealder og ældre jernalder undersøgt, hvor der skal udstykkes grunde til bolig og erhverv. Bopladsen består af tomterne af to langhuse af den treskibede type, som anvendes gennem store dele af forhistorien. Hustomterne kan repræsentere en enkeltliggende gård, men det er også muligt, at der har ligget flere lignende huse på marken længere mod syd og øst for udstykningen.

Lokalområdet i oldtiden

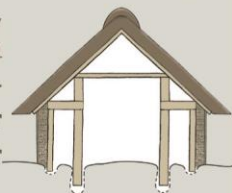
Bopladsen og gruberne ligger på en lille højderyg mellem Valsgård bæk mod øst og Hodal bæk mod vest. Dysser og jættestuer anlagt langs disse to bække viser, at de har været færdselsårer i lokalområdet nord for Mariager Fjord allerede i stenalderen. I bronzealderen anlægges gravhøje inde på højderyggen, hvor de kan ses langt omkring. Bækkene beholder efter al sandsynlighed deres betydning som færdselsårer gennem hele forhistorien. Bopladsen findes godt 500 m fra Valsgård bæk, og det er sandsynligvis her fra, man har orienteret sig ud mod verden.

Undersøgelsens resultater

Hustomterne var af den treskibede type, der bruges i store dele af forhistorien. Begge hustomter ser ud til at have haft temmelig beskedne dimensioner med en anslået længde på 8-9 m, og en bredde på ca. 4,8 m. Hustomterne ligger med en indbyrdes afstand på ca. 2 m, og er ens orienteret. På den baggrund antages de at have afløst hinanden. Husenes tagbærende konstruktioner blev lavet af tømmer, der blev funderet i jorden. Derfor havde bygningerne en begrænset levetid, og bygninger, der afløser hinanden, ses ofte på datidens bopladser. Sandsynligvis har østenden været brugt som stald, og vestenden som beboelse for en familie, der har drevet marker og haft et husdyrhold på jorderne omkring gården.

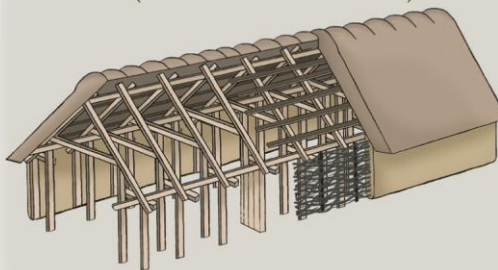
Det treskibede hus

I et treskibet hus bæres taget af to rækker af kraftige stolper, placeret ned igennem husets midte. Hustypen kaldes treskibet, da det i tværsnit kan opdeles i tre dele - mellem og på hver side af de to rækker tagbærende stolper.

Husene har haft stolper til ydervægge og andre opdelinger i huset - som skillevægge, båse til dyrene osv. - men disse er kun i heldige tilfælde bevaret. Husene er aflange og oftest 5-6 m brede. De kaldes derfor langhuse, når de er så lange, at de er brugt som bolig. Der er også mindre bygninger, som har været brugt som fx arbejdsrum og til opbevaring. Indgangene er i langhusenes lange vægge, og indrettes oftes med bolig i den ene ende (mod vest) og stald i den anden (mod øst).

Treskibede huse bygges i det meste af bronzealderen, jernalder og vikingetid - samlet en periode på omkring 2000 år (1.500 f.kr.-1.050 e.kr.).

På nuværende tidspunkt kan hustomterne ikke dateres nærmere end yngre bronzealder/jernalder, men der blev taget jordprøver, hvorfra vi håber at kunne få materiale som brændt korn eller trækul fra husenes brugstid. Disse vil kunne dateres ved ^{14}C -analyse (se faktaboks til højre), og forhåbentlig give mere præcis information om, hvornår husene var i brug.

De to hustomter kan være resterne af en enkeltliggende gård, men det er også muligt, at der har ligget flere lignende huse på marken længere mod syd eller øst for udstykningen.

Omkring 1300 m nord for bopladsen fandtes et område med gruber lavet i forhistorien. I én af gruberne fandtes potteskår, som ud fra deres type kan dateres til yngre bronzealder (1100-500 f.Kr.). I denne grube fandtes også talrige skaller af blåmusling og hjertemusling. Muslingerne (eller måske bare skallerne) må være hentet ved Mariager Fjord, 3 km mod syd i fugleflugt. Gruber med strandskaller flere kilometer fra kysten er ikke et ukendt fænomen, men hvorfor muslingerne/skallerne blev fragtet herind ligger stadig hen i det uvisse. Omkring Kristi fødsel er der på samme sted gravet et antal gruber. Disse gruber har flad bund. De ligger oven i hinanden, hvilket viser, at de har afløst hinanden. Sandsynligvis skulle man i flere omgange bruge gruber til samme formål på stedet. Igen har potteskår fra gruberne givet os dateringen.

^{14}C -analyse

Kulstof-14 bruges til at tidsbestemme eller datere materiale fra mennesker, dyr og planter.

Kulstof (C) er et grundstof, der indgår i alle levende organismer. Når en organisme dør, mindskes antallet af C-14 atomer langsomt, da atomet er radioaktivt. Ved at måle den mængde af ^{14}C , der er tilbage i et materiale, kan man derfor regne ud, hvor gammelt det er.

Fig. 1. Gruben med muslingeskaller under udgravning

Udgravningsdata

Valsgård Vest

- Nordjyllands Historiske Museum jnr. 6642
- Fund & Fortidsminder: 120411 sb 139
- Kulturstyrelsen jnr. 15/02917
- Bygherre: Mariagerfjord Kommune
- Undersøgt areal: 600 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Arkæolog Karen Povlsen
 - Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Aalborg Historiske Museum, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg